



SAUL BELLOW • **Ravelstein**

Ravelstein

© 2000 The Estate of Saul Bellow

Bu kitabın yayın hakları The Wylie Agency (UK) Ltd.'den alınmıştır.

İletişim Yayınları 3575 • Dünya Edebiyatı 336

ISBN-13: 978-975-05-3855-1

© 2025 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2025, İstanbul

DİZİ YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYAN Necdet Dümelli

KAPAK Suat Aysu

KAPAK RESMİ Horace Pippin, “Viktorya Tarzı İç Mekân 2”, 1945

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Berkay Üzüm

BASKI Ayhan Matbaası · SERTİFİKA NO. 44870

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/41

Bağcılar 34218 İstanbul · Tel: 212.445 32 38

CİLT Güven Mücellit · SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6

Bağcılar 34218 İstanbul · Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları · SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

SAUL BELLOW

Ravelstein

Ravelstein

ÇEVİREN
Hasan Fehmi Nemli



SAUL BELLOW 10 Haziran 1915'te, ailesinin kısa bir süre önce Rusya'dan göçerek yerleştiği Kanada'da, Quebec eyaletine bağlı Lachine kasabasında doğdu. Dokuz yaşındayken ailesiyle beraber Amerika'ya, hayatının büyük bölümünü geçireceği, roman ve hikâyelerinin büyük kısmının ana mekânı olan Chicago'ya göç etti. Küçük yaştan itibaren kitap okumaya merak sardı. Chicago Üniversitesi'nde başladığı İngiliz Edebiyatı eğitimini iki sene sonra yarıda bırakarak, Northwestern Üniversitesi'nin antropoloji bölümüne geçti. Bellow romancılık kariyerinden önce geçimini, bir süre gazete ve dergilere kitap eleştirileri yazarak sağladı. İlk romanı *Boşlukta Sallanan Adam* 1944'te, ikinci romanı *Kurban* 1947'de yayımlandı. 1948'de aldığı Guggenheim bursuyla iki sene Paris'te ve başka Avrupa şehirlerinde kaldı. Asıl başarı ve ünü, bu iki yıl içinde yazmaya başlayıp 1953'te yayımladığı ve yayımlanır yayımlanmaz Amerikan Ulusal Kitap Ödülü'ne değer bulunan *Augie March'ın Maceraları* ile elde etti. Ardından 1956'da kısa ama güçlü bir kitap olan dördüncü romanı *Günü Yaşa'yı* yayımladı. 1959'da, 1960'lardan 2000'lere kadar yazacağı kitapların tema ve yapılarının habercisi olan *Yağmur Kralı* yayımlandı. Beş senede yazdığı ve 1964'te yayımladığı en büyük kitabı *Herzog* ile ikinci defa Ulusal Kitap Ödülü'nü kazandı. Bellow 1970 yılında *Bay Sammler'in Gezegeni*'ni yayımladı ve bu kitapla beraber üst üste üç kez Ulusal Kitap Ödülü kazanan ilk Amerikalı yazar oldu. 1975'te Pulitzer Ödülü'nü kazanacak olan *Humboldt'un Armağanı*'ni yazdı. 1976'da İsveç Akademisi tarafından Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü. Akademi ödül gerekçesinde, Bellow'un "derin bir insanlık kavrayışıyla çağdaş kültürün incelikli bir çözümlemesini eserlerinde birleştirmesine" dikkat çekti. Bellow'un bu tarihten sonra yazdığı kitaplar, sırayla *The Dean's December* (Dekanın Kışı, 1982), *More Die of Heartbreak* (Daha Çok Kalp Yarasından Ölüürüz, 1987), *A Theft* (Bir Hırsızlık, 1989), *The Bellarosa Connection* (Belarus Bağlantısı, 1989), *Something to Remember Me by: Three Tales* (Beni Hatırlatacak Bir Şey: Üç Hikâye, 1991), *The Actual* (İşin Aslı, 1997), *Ravelstein* (2000) ve *Collected Stories*'dir (Toplu Hikâyeler, 2001). 20. yüzyılın en büyük romancılarından biri sayılan Saul Bellow, 5 Nisan 2005'te, doksan yaşında Chicago'da hayatını kaybetti.

*İngilizce baskıdaki editörüm
Beena Kamlani'ye,
yeteneği ve öngörüsü için
teşekkür etmek istiyorum.
– S.B.*

*A la bella donna della mia mente.*¹

Janis'e

Onsuz yolumu bulamadığım yıldıza

Ve gerçek Rosie'ye

1 (İt.) Her daim aklımda olan güzel kadına.

Gariptir ki insanlığın velinimetlerinin eğlenceli kişiler olması gerekiyor. En azından Amerika'da durum genellikle böyledir. Ülkeyi yönetmek isteyen herkes onu eğlendirmek zorundadır. İç Savaş sırasında insanlar Lincoln'ın komik hikâyelerinden şikâyet ediyorlardı. Belki de Lincoln mutlak ciddiyetin herhangi bir şakadan çok daha tehlikeli olduğunu hissediyordu. Ancak eleştirmenler onun ciddiyetsiz olduğunu söylemekteydi; kendi Savaş Bakanı ondan bir maymun olarak söz ediyordu.

H. L. Mencken benim kuşağımın zevklerini ve kafa yapısını şekillendirenlerin en önde geleniydi, kirli çamaşırları ortaya dökmekte, insanlarla dalga geçmekte kimse eline su dökmezdi. *American Mercury* okuru olan lise arkadaşlarım Mencken'in Scopes Davası'yla¹ ilgili yazılarının sıkı takipçisiydiler. Mencken, William Jennings Bryan'a, İncil Kuşağı'na²

1 John Thomas Scopes adında bir lise öğretmeninin, Tennessee eyaleti tarafından finanse edilen herhangi bir okulda insan evrimini öğretmeyi yasadışı kılan Butler Yasası'nı ihlal etmekle suçlandığı (1925) bir Amerikan hukuk davası.

2 Bible Belt: Amerika Birleşik Devletleri'nde Protestan köktendincilerin dini inançlarının hâkim olduğu Güney ve Ortabatı bölgeleri.

ve *Boobus Americanus*'a³ karşı çok sertti. Scopes'u savunan Clarence Darrow bilimi, çağdaşlığı ve ilerlemeyi temsil ediyordu. Sarrow'la Mencken'e göre Özel Yaratılışçı Bryan, Orta-batı tarım kuşağının kaçınılmaz bir saçmalığıydı. Evrim teorisinin dilinde Bryan hayat ağacının ölü bir dalıydı. Onun Serbest Gümüş para standardı bir şakaydı. Eski tarz kongre hitabeti de öyleydi. Yemekleri silip süpürdüğü görkemli Nebraska çiftlik ziyafetleri de. Tıkınırcasına yemek yemesi, Mencken'in dediğine göre, sebebi olmuştu. Özel Yaratılış konusundaki görüşleri mahkemede fazlasıyla alay konusu oldu ve Bryan, daha sonra başarıya ulaşan bir fikrin beceriksiz taslağı olan pterodaktil –uçan ve öten sıcakkanlı kuşlara dönüşen sürüngenler– gibi yok olup gitti.

Bir karalama defterini Mencken'den alıntılarla doldurdum ve daha sonra buna W. C. Fields, Charlie Chaplin, Mae West, Huey Long ve Senatör Dirksen gibi başkalarıyla veya kendileriyle dalga geçen insanlardan yaptığım alıntıları ekledim. Machiavelli'nin mizah anlayışı üzerine bile bir sayfa vardı. Ama demokratik toplumlarda nükte ve kendisiyle dalga geçme üzerine spekülasyonlarıma sizi dahil etmeyeceğim. Endişelenmeyin. Eski karalama defterimin ortadan kaybolmasına sevindim. Onu bir daha görmek hiç içimden gelmiyordu. Karalama defteri bir tür genişletilmiş dipnot olarak kısa bir süreliğine su yüzeyine çıkıyor.

Dipnotlara zaafım var, her zaman da vardı. Bence zekice ya da hınzırca bir dipnot pek çok metni kurtarmıştır. Şimdi de ciddi bir konuyu açmak –bir çırpıda Paris'e, Hotel Crillon'daki bir çatı katına geçmek– için uzun bir dipnot kullandığımı görüyorum. Haziran başları. Kahvaltı zamanı. Ev sahibi yakın dostum Profesör Ravelstein, Abe Ravelstein.

3 Mencken tarafından ortaya atılan ve *Booboisie* olarak da bilinen *Boobus Americanus* aptal, tembel, kayıtsız, saf, kuruntulu, uysal, tipik Amerikalı anlamına gelmektedir (*Urban Dictionary*). Boob, İngilizcede avanak, denyo, aptal.

Karımla ben de Crillon'da kalıyoruz, aşağıda, altıncı katta bir odamız var. Karım hâlâ uyuyor. Kaldığımız odanın altındaki katın tamamı (bunun konuyla hiç mi hiç ilgisi yok, ama nedense belirtmeden geçemiyorum) şu anda Michael Jackson ve maiyetindekiler tarafından işgal edilmiş durumda. Jackson her gece Paris'teki büyük bir salonda sahneye çıkıyor. Çok yakında Fransız hayranları gelecek ve yüzleri yukarı dönük büyük bir kalabalık hep bir ağızdan *May-kıl Cek-sın, May-kıl Cek-sın* diye bağırarak. Bir polis bariyeri hayranları geride tutuyor. İçeride, altıncı kattan mermer merdiven boşluğuna baktığınızda Michael'ın korumalarını görürsünüz. İçlerinden biri *Paris Herald*'ın bulmacasını çözüyor.

“Müthiş, değil mi, tüm bu bağırış çağırış?” dedi Ravelstein. Profesör o sabah çok iyi bir ruh hali içindeydi. Bu gözde süiti elde etmek için yönetime baskı yapmıştı. Paris'te, Crillon'da olmak. Cebinde bol parayla bir tek kez olsun burada olmak. Artık rue du Dragon'daki Dragon Volant (ya da adı her neyse) ya da rue des Saints-Pères'de, Tıp Fakültesi'nin karşısındaki Hôtel de l'Académie'deki pis kokulu odalar olmayacaktı. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonraki barış görüşmeleri sırasında Amerikan üst düzey subayların yerleştiği Crillon'dan daha büyük ya da daha lüks oteller inşa etmiyorlar günümüzde.

“Harika, değil mi?” dedi Ravelstein elinin hızlı bir hareketiyle.

Öyle olduğunu teyit ettim. Paris'in merkezi –dikilitaşıyla Place de la Concorde, Orangerie, Chambre des Députés,⁴ muhteşem köprüleri, sarayları, bahçeleriyle Seine Nehri– tam altımızdaydı. Elbette bunlar görülmeye değer şeylerdi, ama daha geçen yıl yüz bin dolar, belki daha çok borcu olan Ravelstein tarafından çatı katından gösterildikleri için bu-

4 Temsilciler Meclisi.

gün daha da harikaydılar. O zamanlar benimle “batan fon”u⁵ hakkında şakalaşırdı.

“Onunla birlikte ben de batıyorum – finans çevrelerinde bu terimin ne anlama geldiğini biliyor musun, Chick?”⁶ derdi.

“Amortisman fonu mu? Belli belirsiz bir fikrim var.”

Zengin olmadan önce hiç kimse Ravelstein’in Armani takım elbiseye ya da Vuitton bavullara, ABD’de bulunması zor Kuba purolarına, Dunhill aksesuarlarına, som altından Montblanc kalemlere ya da şarap servis etmek –ya da ettirmek– için Baccarat ya da Lalique kristal bardaklara olan ihtiyacını sorgulamamıştı. Ravelstein küçük görevleri yerine getirirken elleri titreyen o iriyarı adamlardan biriydi – şişman değil, iriyarı. Ellerin titremesinin nedeni zayıflık değil, açığa çıktığında onu sarsan bir enerji boşalmasıydı.

Arkadaşları, meslektaşları, öğrencileri ve hayranları artık onun lüks alışkanlıklarının bedelini ödemek zorunda değildi. Tanrı’ya şükür, artık akademisyen arkadaşlarıyla Jensen gümüşleri, Spode seramikleri ya da Quimper fayanslarıyla ilgili karmaşık anlaşmalar yapmadan idare edebiliyordu. Bunların hepsi geçmişte kalmıştı. Artık çok zengindi. Fikirlerini halka açıklamıştı. Bir kitap yazmıştı –zor, ama popüler bir kitap– esprili, zeki ve polemikçi bir kitap, her iki yarımkürede ve ekvatorun her iki tarafında⁷ da satmıştı ve satmaya devam ediyordu. Bu işi hızlıca, ama tam bir ciddiyetle yapmıştı: ne ucuz tavizler ne popülerleştirme ne entelektüel hileler ne savunma ne üstünlük taslama vardı. Gar-

5 Sinking fund: “Amortisman fonu” anlamındadır, ama kelime anlamıyla “batan fon”dur. Bir kelime oyunu yapıyor

6 (İng.) Çocuk, yavru, piliç, fıstık.

7 “in both hemispheres and on both sides of the equator/her iki yarımkürede ve ekvatorun her iki tarafında.” Yazar “her iki yarımküre” derken kuzey ve güney yarımkürelerini değil doğu ve batı yarımkürelerini kastediyor olmalı.

son kahvaltımızı hazırlarken Őu anda görüldüğü gibi görünmeye hakkı vardı. Zekâsı onu milyoner yapmıştı. Tam olarak ne düşünüyorsanız – onu kendi kelimelerinizle, taviz vermeden söyleyerek zengin ve ünlü olmak hiç de azımsanacak bir başarı değildir.

O sabah Ravelstein mavi-beyaz bir kimono giyiyordu. Bu kimono kendisine bir önceki yıl bir konuşma yaptığı Japonya’da hediye edilmişti. Kendisine özellikle ne istediğı sorulduğunda, bir kimono istediğini söylemişti. Bir *şogun* için uygun olan bu kimono özel bir sipariş olmalıydı. Ravelstein çok uzun boyluydu. Pek zarif sayılmazdı. Geniş giysisi üzerine tam oturmuyordu ve yarıdan fazla açıktı. Bacakları alışılmadık derecede uzun ve biçimsizdi. Pantolonu üzerine bol geliyordu.

“Garson bana Michael Jackson’ın Crillon’un yemeklerini yemeyeceğini söyledi,” dedi. “Aşçısını her yere kendisiyle birlikte özel jetiyle götürüyor. Her neyse, Crillon’un şefi bu işe biraz alındı. Aşçılığının Richard Nixon ve Henry Kissinger için yeterince iyi olduğunu söylüyor, ayrıca bir sürü şah, kral, general ve başbakan için de. Ama bu küçük parıltılı maymun bunu istemiyor. İncil’de fatihlerinin masasının altında yaşayıp yere düşenlerle beslenen sakat krallara dair bir şey yok mu?”

“Sanırım var. Başparmaklarının kesildiğini hatırlıyorum. Ama bunun Crillon ya da Michael Jackson’la ilgisi ne?”

Abe güldü ve emin olmadığını söyledi. Aklından öylesine geçmişti. Yukarıda, fanların, Parisli ergenlerin –bir ağızdan bağırان oğlan ve kızların– tiz sesleri otobüslerin, kamyonların ve taksilerin gürültüsüne ekleniyordu.

Bu önemli gösteri bizim arka planımızdı. Güle oynaya kahvelerimizi içtik. Ravelstein’in keyfi yerindeydi. Yine de sesimizi yükseltmiyorduk, çünkü Nikki, Abe’in arkadaşı, hâlâ uyuyordu. Nikki, Amerika’dayken sabahın dördüne